Energia jądrowa ma wiele zalet, między innymi poprawia dywersyfikację źródeł energii i ogranicza zależność od nieodnawialnych surowców energetycznych (zwłaszcza paliw kopalnych), a także zmniejsza uciążliwość produkcji energii elektrycznej dla środowiska. Energia jądrowa stanowi niskoemisyjną alternatywę dla węglowodorów jest zasadniczym składnikiem koszyka energetycznego wielu państw. Jej upowszechnienie łączy się jednak z ryzykiem proliferacji technologii podwójnego zastosowania do programów rozwoju broni jądrowej. Nie istnieje odporna na proliferację współpraca nuklearna, a wiedza dotycząca działania reaktorów i wykorzystania technologii jądrowych może zostać zastosowana w celach wojskowych. Wspólnota międzynarodowa musi więc wypracować skuteczne mechanizmy nadzoru pokojowego współdziałania w dziedzinie energetyki jądrowej, by zapobiec wykorzystaniu technologii i materiałów dual use do celów militarnych. Szczególne znaczenie mają działania dotyczące ograniczenia dostępu do technologii wzbogacania/ przetwarzania paliwa nuklearnego przez wielostronne podejście i inicjatywy umiędzynarodowienia cyklu paliwowego jako najskuteczniejszej metody ograniczenia ryzyka proliferacji.

„Recenzowana praca jest badawczo trudna, wielowątkowa i wymagała zachowania sporej dyscypliny twórczej. To udało się Autorowi w całej rozciągłości".

Prof. dr hab. Michał Chorośnicki

Dr hab. Tomasz Młynarski - adiunkt Katedry Stosunków Międzynarodowych i Polityki Zagranicznej INPiSM UJ. Stypendysta PInstitut d'Etudes Politiques w Paryżu oraz Uniwersytetu Sorbony. Autor monografii, między innymi *Bezpieczeństwo energetyczne w pierwszej dekadzie XXI w. Mozaika interesów i geostrategii* (2011), *Francja w procesie uwspólnotowienia bezpieczeństwa energetycznego i polityki klimatycznej Unii Europejskiej* (2013).

Spis treści

Wykaz ważniejszych skrótów i terminów 9

Wstęp 13

Część I. Energetyka i bezpieczeństwo jądrowe na świecie 21

Rozdział 1. Uwarunkowania i rozwój energetyki jądrowej na świecie 23

1.1. Rys historyczny rozwoju energetyki jądrowej 23

1.2. Energia jądrowa i typy reaktorów 27

1.3. Stan i perspektywy dla przemysłu energetyki jądrowej 30

Rozdział 2. Społeczno-ekonomiczne aspekty wykorzystania energetyki jądrowej 38

2.1. Problem społecznej akceptacji dla elektrowni jądrowych 38

2.2. Ekonomiczne aspekty rozwoju energetyki jądrowej 43

2.2.1. Gospodarcze atuty energetyki jądrowej 43

2.2.2. Problem rentowności instalacji jądrowych wobec innych źródeł energii 45

Rozdział 3. Bezpieczeństwo elektrowni jądrowych 49

3.1. Międzynarodowa Skala Zdarzeń Jądrowych INES 49
3.2. Awarie w reaktorach i ich wpływ na kształtowanie się społecznej akceptacji 53

Część II. Rozwój energetyki jądrowej w wybranych krajach 57

Rozdział 4. Energetyka jądrowa w krajach Ameryki Północnej i Ameryki Łacińskiej 59
4.1. Stany Zjednoczone – światowy pionier energetyki jądrowej 59
4.2. Kanada i rozwój energetyki jądrowej 67
4.3. Energetyka jądrowa w Argentynie, Brazylii i Meksyku 73

Rozdział 5. Energetyka jądrowa w Azji 76
5.1. Chiny. Od importera do eksportera, czyli rozwój energetyki jądrowej 76
5.2. Indie – rozwój energetyki jądrowej wbrew embargu na pomoc technologiczną 91
5.3. Japonia po katastrofie w Fukushimie – wirtualna potęga jądrowa 100
5.4. Korea Południowa – nowy gracz na rynku dostaw technologii jądrowych 112

Rozdział 6. Perspektywy rozwoju energetyki jądrowej w Afryce i regionie Bliskiego Wschodu 118
6.1. Republika Południowej Afryki i Egipt 119
6.2. Energia jądrowa w krajach Zatoki Perskiej 121
6.3. Jordania 124

Rozdział 7. Energetyka jądrowa w Rosji i byłych republikach ZSRR 126
7.1. Rosja – mocarstwo atomowe z globalnymi aspiracjami eksportowymi 126
7.2. Energia jądrowa w byłych republikach ZSRR: na Ukrainie, w Armenii i Kazachstanie 138

Rozdział 8. Energetyka jądrowa w Unii Europejskiej i Europie 142
8.1. Unia Europejska i perspektywy rozwoju energetyki jądrowej w Europie 142
8.2. Charakterystyka stanowisk krajów europejskich wobec energetyki jądrowej 147
8.2.1. Zwolennicy energetyki jądrowej 148
8.2.1.1. Francja, Wielka Brytania i Finlandia 148
8.2.1.2. Słowacja, Rumunia i Bułgaria 157
8.2.1.3. Czechy i Węgry 160
8.2.2. Kraje utrzymujące energetykę jądrową w bilansie energetycznym kraju bez planów jej intensywnego rozwoju 162
8.2.2.1. Holandia, Słowenia 162
8.2.2.2. Szwecja 163
8.2.2.3. Szwajcaria 165
8.2.3. Kraje wycofujące się z energetyki jądrowej 166
8.2.3.1. Belgia i Niemcy 166
8.2.3.2. Hiszpania i Włochy 171

Część III. Energia jądrowa w erze zmian klimatu. Między ekologią a (nie)proliferacją? 175

Rozdział 9. Wpływ produkcji energii na środowisko 177
9.1. Produkcja energii a emisje gazów cieplarnianych 177

9.2. Oddziaływanie elektrowni jądrowej na otoczenie 183
9.2.1. Atuty energetyki jądrowej w walce ze zmianami klimatu 186
9.2.2. Czy energia jądrowa może być uznana za czyste źródło energii? Próby włączenia energetyki jądrowej w CDM 189

Rozdział 10. „Druga strona medalu" – ryzyko wykorzystania energetyki jądrowej do celów wojskowych 199
10.1. Dylemat podwójnego zastosowania (dual use) technologii jądrowych 199
10.2. Proliferacja technologii jądrowych i ich zastosowanie w celach niepokojowych 202
10.3. Idea pokojowego wykorzystania energii jądrowej a ewolucja reżimu nieproliferacji 208
10.3.1. „Atom dla pokoju" 209
10.3.2. MAEA 210
10.3.3. NPT 211
10.3.4. Reżimy kontrolne i polityczne inicjatywy nieproliferacji 213
10.4. Kryzys globalnego reżimu nieproliferacji a eksport cywilnych technologii jądrowych 216
10.5. Postulat wzmocnienia reżimu NPT i umiędzynarodowienie cyklu paliwowego 224

Rozdział. 11. Od pokojowej współpracy... do programu wojskowego (analiza przypadków) 231
11.1. RPA: polityczno-wojskowe aspiracje pozyskania broni jądrowej 231
11.2. Izraelski program atomowy widmo 234
11.3. Indyjski wyjątek! NSG a program atomowy Indii 237
11.4. Pakistański program atomowy 245
11.5. Wysiłki atomowe KRL-D 249
11.6. Irański program atomowy 257
11.7. Irak, Libia, Syria 267

Wnioski końcowe 273

Spisy rysunków i tabel 281

Wykaz załączników 283

Bibliografia 289